

TYRIMAS

**RUSIJOS IR/ARBA BALTARUSIJOS
INFORMACINĖS OPERACIJOS, KURIOS
GALI DARYTI NEIGIAMĄ ĮTAKĄ LENKIJOS
IR LIETUVOS VISUOMENIŲ TARPUSAVIO
VERTINIMUI**

INFO OPS
POLSKA

TYRIMAS

Rusijos ir/arba Baltarusijos informacinės operacijos, kurios gali daryti neigiamą įtaką Lenkijos ir Lietuvos visuomenių tarpusavio vertinimui

Aleksandra Ketlerienė su INFO OPS Poland Foundation 2023-10-31 Vilnius

INFO OPS
POLSKA

Viešoji užduotis, finansuojama Lenkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos pagal dotacijų konkursą "Viešoji diplomacija 2023".

Šioje publikacijoje išreikšta nuomonė yra autorių nuomonė ir neatspindi oficialios Lenkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos pozicijos.

**Ministry of Foreign Affairs
Republic of Poland**

TURINYS

I.	ĮVADAS	4
II.	METODOLOGIJA	5
III.	PAGRINDINIAI TYRIMO METU APTIKTI PLATINAMI NARATYVAI	6
1.	ISTORIJA	7
1.1.	Lenkai yra imperialistai ir svajoja susigrąžinti Vilniaus kraštą bei Vakarų Ukrainą.....	7
1.2.	Polonizacijos grėsmė.....	8
1.3.	Voluinės žudynės.....	9
1.4.	Rusai gelbėjo lenkus.....	10
2.	KARAS UKRAINOJE	10
2.1.	Lenkija ir Lietuva ruošiasi įsitraukti į karą Ukrainoje (arba jau jame dalyvauja).....	11
2.2.	Lenkija ir Baltijos šalys yra tapusios NATO placdarmu, Lenkija ir Lietuva yra JAV vasalės, Vakarai paaukos lenkus ir lietuvius kare, nes jiems šios tautos erūpi.....	12
2.3.	Lenkija ir Lietuva provokuoja Rusiją, nori įtraukti NATO į karą.....	13
2.4.	Ruošiamasi kurti naują politinį darinį Rytų uropoje.....	13
2.5.	Lenkai pavargo nuo kairiečių.....	14
3.	LIETUVOS-LENKIJOS TARPUSAVIO SANTYKIAI	14
3.1.	Dvikalbiai užrašai Vilniaus krašte.....	15
3.2.	Švietimas lenkų kalba.....	15
3.3.	Lenkiškos avarinės.....	15
3.4.	Skandalas dėl lenkų politiko asisakymų.....	15
3.5.	Lenkija kaip pavyzdys.....	16
4.	KITI NARATYVAI	16
IV.	IŠVADOS	17
V.	PRIEDAS	19

I. ĮVADAS

Lietuvos ir Lenkijos santykiai pastaruoju metu nuosekliai gerėjo, o nuo brutalaus Rusijos karo prieš Ukrainą pradžios abi šalys, galima sakyti, dar labiau suartėjo – jos tapo garsiausiomis Ukrainos advokatėmis tiek Europos Sąjungoje, tiek ir NATO. Jos turi bendrą požiūrį į Rusiją ir regiono gynybą, jos į koaliciją buria kitas Europos šalis ir pasisako už griežtas sankcijas Rusijai ir Baltarusijai. Negana to, bene visais klausimais, susijusiais su agresyvia kaimynių Rusijos ir Baltarusijos politika, Lietuva ir Lenkija pasisakė dažniausiai vieningai, koordinuodamos ir derindamos savo veiksmus. Lietuva ir Lenkija taip pat įgyvendina ne vieną svarbų ekonominį projektą, kuris ateityje dar labiau suartins abi šalis.

Verta atkreipti dėmesį ir į abiejų šalių geopolitinę padėtį – tik Lietuva ir Lenkija turi sieną su Rusijos anklavu Kaliningradu, kuris ilgus metus prieš karą Ukrainoje buvo nuosekliai militarizuojamas. Abi šalys jungia vadinamasis Suvalkų koridorius, kuris dažnai įvardijamas kaip NATO achilo kulnas.

Lietuva visada buvo svarbi Lenkijai dėl to, kad čia lenkai sudaro didžiausią tautinę mažumą (2021 metais vykusio gyventojų surašymo duomenimis, Lietuvoje gyvena 183 tūkst. lenkų tautybės piliečių, kurie sudaro apie 6,5 proc. visuomenės). Nors istorinių nuoskaudų vis dar yra, pastaruoju metu jos slopo. Didžiausios diskusijos dvišalių santykių kontekste ir toliau sukosi aplink tris klausimus – lenkų asmenvardžių rašybą, dvikalbes lenteles su gatvių ir vietovardžių pavadinimais, taip pat švietimą lenkų kalba. Pirmasis klausimas išsprendė dar 2022 metų pradžioje, kai Lietuvos Seimas balsavo už „x“, „q“ ir „w“ įteisinimą asmens dokumentuose.

Ginčas dėl dvikalbių lentelių buvo ilgai dingęs iš Lietuvos viešosios erdvės, kol 2023 metų vasarą vėl nepasirodė kilus skandalui po to, kai Lietuvos Valstybinės kalbos inspekcijos vadovas Audrius Valotka radijo laidoje palygino Vilniaus kraštą, kuriame gausiai gyvena lenkų tautybės žmonės, su Donbasu.

Švietimas lenkų kalba lieka opiausiu klausimu, sukeliančiu daugiausiai diskusijų. Dalis Lietuvos lenkų nuogaustauja, kad uždaromos lenkiškos mokyklos, taip pat jose daugėja lietuvių kalbos. Visgi Lietuvoje, skirtingai nei kitose Baltijos šalyse, neplanuojama uždaryti nei lenkų, nei rusų mokyklų, o kitataučių mokyklos dažniausiai uždaromos dėl natūralių priežasčių, dėl kurių uždaromos ir lietuviškos mokyklos – regionuose mažėja gyventojų, taip pat ir mokinių.

Verta atkreipti dėmesį, kad Lietuvos visuomenės požiūris į Lenkiją nuosekliai gerėja. Lenkija jau nebėra matoma tik kaip pigesnių prekių šalis, o labiau kaip partnerė, šalis, su kuria turime daug bendrų strateginių projektų, su kuria sutampa daugelis mūsų interesų.

2022 metų kovo mėnesį „Baltijos tyrimų“ visuomeninio transliuotojo LRT užsakymu įvykdyta apklausa parodė, kad Lenkijos prezidentas Andžejus Duda yra tarp palankiausiai vertinamų pasaulio lyderių – jį palankiai vertina 7 iš 10 apklaustų Lietuvos gyventojų. Tuomet ekspertai įvertino tokį pozityvų rezultatą kaip Lietuvos ir Lenkijos santykių pagerėjimo išraišką.

Taigi, matant gerėjančius santykius, įgyvendinamus projektus ir vieningą poziciją daugeliu klausimų, susijusių su karu Ukrainoje, nenuostabu, kad Rusija ir Baltarusija norėtų šiuos santykius sugadinti, pasėti tarpusavio nepasitikėjimą, priminti senas nuoskaudas ir įgyvendinti savo amžinąją strategiją „skaldyk ir valdyk“. Todėl tiek oficialūs Kremliaus atstovai, tiek įvairios prorusiškos grupės, propagandą platinantys puslapiai, netikri profiliai, nuo karo pradžios bandė taikytis į abiejų šalių santykius.

Temų spektras buvo gana platus – nuo istorinių nuoskaudų atkartojimo, iki Rusijos propagandinių žinučių platinimo, susijusių su Lenkijos ir Lietuvos sprendimais.

II. METODOLOGIJA

Vieta ir laikas

- Vieta: Lietuvos virtuali informacinė erdvė.
- Laikotarpis: 24.02.2022 iki 01.10.2023.
- Raktažodžiai: Lenkija, Lenkijos, lenkai, lenkų, lenkiškas, lenkiški (taip pat ir rusų kalba)

Tikslas ir tyrimo problemos

Pagrindinis tyrimo tikslas buvo identifikuoti Rusijos ir (arba) Baltarusijos dezinformacijos naratyvus, kurie gali daryti neigiamą įtaką tarpusavio Lenkijos ir Lietuvos visuomenių santykiams. Daugiausiai tokių naratyvų pasirodo įvairiose prokremliškas nuostatas platinančiose socialinių tinklų grupėse. Ir nors sunku ar net neįmanoma įrodyti, kad per minėtas grupes tiesiogiai veikia Kremliaus propagandos skleidėjai, akivaizdu, kad įvairūs tose grupėse besireiškiantys veikėjai įkvėpimo semiasi būtent iš oficialios ar neoficialios Kremliaus propagandos. Nemažai informacijos platina netikri profiliai, kurių tikslas – kuo plačiau paskleisti klaidingą ar manipuliatyvų naratyvą, susijusį su Lietuvos ir Lenkijos santykiais arba su Lenkijos valdžios sprendimais, pasisakymais.

Tyrimo metu buvo siekta išskirti dažniausiai pasitaikančius naratyvus ir už jų slypinčius tikslus. Tyrimo rezultatai padės identifikuoti naratyvus ir tarpusavio santykių aspektus, kuriuos išnaudoja Rusijos ir Baltarusijos propagandos skleidėjai, siekdami skleisti nepasitikėjamą tarp Lenkijos ir Lietuvos visuomenių.

Tyrimui tinkamo turinio atranka

Siekiant atlikti tyrimą, pirmiausiai buvo identifikuotos pagrindinės grupės, skleidžiančios rusišką ir baltarusišką propagandą Lietuvoje, daugiausiai jų veikia socialiniuose tinkluose „Facebook“ ir „Telegram“. Paprastai jose dalinamasi tuo pačiu turiniu, o tą daro tie patys netikri profiliai, kurie platina informaciją per visas jiems pasiekiamas grupes.

Tyrimo metu buvo peržiūrėtos tiek lietuviškos, tiek rusakalbės grupės, mat Lietuvoje nemažai žmonių moka rusų kalbą ir vartoja būtent rusišką turinį.

Taip pat tyrimo metu buvo atkreiptas dėmesys ir į viešąją Lietuvos erdvę – kokie naratyvai vyravo joje kalbant apie Lietuvos ir Lenkijos santykius. Tyrimui buvo atrinkti tik tie naratyvai, kurie vėliau buvo platinami minėtose prokremliškos grupėse.

Duomenų paieškos ir analizės metodai

Pagrindinis tyrimo metodas buvo kokybinis tyrimas. Siekiant atlikti tyrimą, pagal raktažodžius buvo atrenkamas turinys, kuriame buvo kalbama apie Lenkiją ar lenkus, taip pat buvo sprendžiama, ar turinys patenka po tyrimo tikslais.

Buvo atmestas visas turinys, kurio tikslas buvo tiesiog komentuoti aktualijas ir kuriame žmonės išreiškė savo nuomonę. Buvo koncentruojamasi būtent į grupes ir profilius, kurių tikslas yra skleisti Kremliaus naratyvus Lietuvoje ir tiriama, kokie abiejų šalių santykių aspektai šias grupes sudomino.

III. PAGRINDINIAI TYRIMO METU APTIKTI PLATINAMI NARATYVAI

Apibendrintai galima teigti, kad nedaug prokremliškos grupės platinamų naratyvų buvo nutaikyti būtent į Lenkiją ar lenkus. Daugiausiai lietuviškose grupėse buvo kalbama apie Lietuvą, Lietuvos valdžios reakcijas į įvairius įvykius, kvestionuojami įvairiausi sprendimai. Apie Lenkiją dažnai kalbėta būtent grupėje su Lietuva arba su visomis trimis Baltijos šalimis, kaip apie regioną.

Visgi tyrimo metu buvo identifikuoti keli atsikartojantys naratyvai, kurie buvo kartojami kalbant apie lenkus ir Lenkiją. Šie naratyvai buvo platinami tiek lietuvių, tiek rusų kalba. Taip pat keli jų buvo platinami ir lenkų kalba, greičiausiai taikantis į Lietuvos lenkų auditoriją.

Visus aptiktus naratyvus galima suskirstyti į tris dideles grupes, kurios savo ruožtu išsiskleidžia į smulkesnius naratyvus:

1. Istorija. Platinant Kremliaus naratyvus Lietuvoje pasitelkiama istorija. Dažniausiai iškraipomi jos faktai arba manipuliuojama sudėtingais bendros regiono istorijos puslapiais.

Pagrindiniai identifikuoti naratyvai: Lenkija nori susigrąžinti Vilniaus kraštą; Lenkija nori susigrąžinti Vakarų Ukrainą; Rusija išgelbėjo Lietuvą nuo polonizacijos; Abiejų Tautų Respublika Lietuvai reiškė nepriklausomybės praradimą.

2. Karas Ukrainoje. Nuo karo pradžios Kremliaus naratyvai, susiję su karu Ukrainoje, tik dauginosi, atsirasdavo vis naujų kampų – buvo taikomasi tiek į Lietuvos ir Lenkijos pagalbą Ukrainai, tiek į abiejų šalių glaudesnę bendradarbiavimą, tiek į ukrainiečių pabėgėlius, kurių Lietuva ir Lenkija priėmė bene daugiausiai.

Pagrindiniai identifikuoti naratyvai: Lenkija ruošiasi įsitraukti į karą Ukrainoje; Lenkija įtrauks Lietuvą į karą; Lenkija ir Baltijos šalys yra tapusios NATO placdarmu; Lenkija ir Lietuva yra JAV vasalės; Vakarai paaukos lenkus ir lietuvius kare, nes jiems šios tautos nerūpi; Lenkija ir Lietuva provokuoja Rusiją, jos yra rusofobiškos ir sukels Trečiąjį pasaulinį karą; Lenkai jau kariauja Ukrainoje, tūkstančiai jų jau žuvo; Lenkams jau gana ukrainiečių pabėgėlių ir jie nebenori remti Ukrainos; Lenkija ir Ukraina pykstasi ir nebesutaria.

3. Lietuvos-Lenkijos tarpusavio santykiai. Platinant Kremliaus naratyvus pasitelkiami jautrūs Lietuvai ir Lenkijai klausimai, dėl kurių abi šalys arba nesutarė praeityje, arba vis dar nesutaria ir šiandien. Vienas ryškiausių naratyvų – Lietuva ir Lenkija nėra lygiavertės partnerės, Lenkija į Lietuvą žiūri „iš aukšto“. Visgi pasitaikė ir atvirkštinis naratyvas – kad tam tikrais klausimais Lenkija yra pavyzdys Lietuvos valdžiai.

Pagrindiniai identifikuoti naratyvai: Lenkija nori, kad Lietuva būtų jos vasalė; Lietuva nori sunaikinti lenkišką švietimą; Lietuvos visuomenę vėl norima sulenkinti; Lenkija kaip pavyzdys Lietuvai.

4. Kiti aptikti naratyvai. Tyrimo metu pasitaikė ir kitų aptiktų naratyvų, pavyzdžiui, apie Lietuvos ir Lenkijos santykius su Baltarusija ar ekonominiai klausimai.

Pagrindiniai identifikuoti naratyvai: Lietuva ir Lenkija kišasi į Baltarusijos reikalus; Lietuva ir Lenkija žvėriškai elgiasi su migrantais; Lietuva ir Lenkija, palaikydamos sankcijas Rusijai ir Baltarusijai, skriaudžia savo visuomenes.

Verta atkreipti dėmesį, kad kai kurie naratyvai persidengė tarpusavyje – tarkime, naratyvas, kad Lenkija kišasi į Baltarusijos reikalus, persidengė su naratyvu, kad Lenkija nori susigrąžinti savo anksčiau turėtas žemes.

1. ISTORIJA

Tyrimo metu paaiškėjo, kad tiek Kremliaus oficialioji propaganda, tiek ją platinančios grupės naudojasi istorija tam, kad pakurstytų nepasitikėjimą tarp tautų – ne tik tarp Lenkijos ir Ukrainos, bet ir tarp Lenkijos ir Lietuvos. Kremlius nuolat išnaudoja istoriją kaip ginklą, kuriuo pasinaudojant galima platinti nuosavus naratyvus. Vienas iš istorinių mitų, kuriuos mėgsta Kremlius – Rusija yra išvadotojai, todėl visi turėtų būti jiems dėkingi.

Tačiau Lietuvoje bene ryškiausias naratyvas šioje temoje yra – Lenkija nori atsiimti Vilniaus kraštą. Lygiai tokia pati žinutė buvo platinta ir apie Ukrainą – Lenkija nori sau pasiimti Vakarų Ukrainą. Ši žinutė, pradėta platinti Kremliaus propagandistų, netrukus pasklido po visas grupes, platinančias rusišką propagandą Lietuvoje. Tačiau Lietuvoje propagandą platinančios grupės ją „adaptavo“ vietinei visuomenei, iš čia atsirado naratyvas, kad Lenkija nori susigrąžinti Vilniaus kraštą.

Pagrindiniai identifikuoti naratyvai: Lenkija nori susigrąžinti Vilniaus kraštą; Lenkija nori susigrąžinti Vakarų Ukrainą; Rusija išgelbėjo Lietuvą nuo polonizacijos; Abiejų Tautų Respublika Lietuvai reiškė nepriklausomybės praradimą.

1.1. Lenkai yra imperialistai ir svajoja susigrąžinti Vilniaus kraštą bei Vakarų Ukrainą.

Daugumoje tirtų grupių tiek 2022, tiek 2023 įvairiomis formomis vis išlįsdavo naratyvas, kad lenkai tik ir svajoja susigrąžinti Vilniaus kraštą ir Vakarų Ukrainą. Toks naratyvas sklido ir iš paties Kremliaus šeimininko Vladimiro Putino, kuris yra pareiškęs: „*Lenkijos lyderiai tikriausiai tikisi kažkokios koalicijos po NATO skėčiu ir nori tiesiogiai įsikišti į Ukrainos konfliktą, kad galėtų atplėšti nemažą dalį teritorijų sau ir atgauti tai, ką laiko savo istorinėmis teritorijomis, kurios dabar sudaro Vakarų Ukrainą*“. Lietuviškose prokremliškus naratyvus skleidžiančiose grupėse buvo šmėstelėjusi ir mintis, kad lenkai ruošiasi okupuoti dalį Baltarusijos, taip pat norėdami susigrąžinti žemes, kurios kažkada įėjo į Lenkijos teritoriją. Taigi Lenkija vaizduojama kaip didelė, agresyvi ir ambicinga kaimynė.

- Įvairiose grupėse šis naratyvas buvo skleidžiamas ir remiantis Baltarusijos oficialių asmenų pasisakymais: „*Lenkija stumia Suvalkų koridoriaus temą, kad įžengtų į Lietuvos teritoriją, neva norėdama apsaugoti šią šalį jungiančią sausumos atkarpą*“, – cituojamas Baltarusijos kariuomenės generalinio štabo atstovas Andrejus Bogadelis.
- Bene plačiausiai sklido vaizdo įrašas, kuriame kareiviška uniforma su Lenkijos vėliavomis apsirengę žygiuojantys vyrai dainuoja populiarią lenkišką dainą „Przybyli ułanie pod okienko“ ir joje girdimi tokie žodžiai „(...) *Kai aplankysime Varšuvą, tai reikės mums skubiau pamatyti tą seną mūsų Vilnių*“. Šiuo vaizdo įrašu pasinaudota įrodant, kad Lenkija neva nori atsiimti Vilniaus kraštą: „*Visa nacionalistinio globalizmo idėja yra vienoje dainoje. Lenkai dainuoja, kad ruošiasi į Vilnių, o iš ten jau tiesus kelias į Lvovą. Įrašo data nežinoma, tačiau motyvai „Vilno naše“¹ niekur neišnyko. Ir neišnyks²*“.
- Kai kuriose grupėse Vilniaus kraštu neapsiribota. Kartu platintas naratyvas, kad Lenkija svajoja ne tik apie Lietuvos dalį, bet ir apie visą Vakarų Ukrainą. Tuo pačiu taikomasi į seną stereotipą, kad lenkai lietuvius laiko antrarūšiais, jaunesniais broliais ir pan.: „*Suaktyvėjusi Lenkijos žvalgybos veikla vakariniuose Ukrainos regionuose, taip pat atviras Lenkijos kariuomenės karinis pasirengimas įvesti karinius į kaimyninės Ukrainos teritoriją sukėlė Lietuvos politikų susirūpinimą ir didelį susierzinimą. Pastaruoju metu Lietuvos diplomatai ir kariškiai ėmė reikšti susirūpinimą dėl karinio pasirengimo, kurį vykdo... Lenkija. Oficialusis*

¹ Liet. Vilnius mūsų.

² Čia ir kitur kalba netaisyta.

*Vilnius įtaria, kad artimiausi NATO sąjungininkai, prisidengdami kova su Rusijos agresija, nori revizuoti sienas ir „grąžinti“ Lenkijai per Antrąjį pasaulinį karą prarastas „rytines teritorijas“ (Kresy Wschodnie). (...) Lietuvos elitas negali atleisti Varšuvos „bajorų“ požiūrio į save kaip į jaunesnius „pasiklydusius“ brolius. Be to, Lietuvos valdžia baiminasi stipraus Lenkijos sustiprėjimo, kuri gali prisiminti, kad **Kresų Rytų kraštas yra ir Vilniaus kraštas** (lenkai vis dar sudaro daugumą Vilniaus ir Šalčininkų rajonų gyventojų)“.*

- Rusišką propagandą platinančios grupės taip pat sureagavo į tai, kad Lenkija padidino finansavimą gynybai. Tai bandoma vaizduoti kaip grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui. Platinama mintis, neva Lenkija taip stipriai įsitraukusi į karą Ukrainoje, nes „sėkmės atveju pažadėtas nemažas kėsnis dalijantis įtakos zonomis. Užkulisiuose **keliamas ir Vilniaus krašto likimas**“. Taip pat platinami vaizdo įrašai su neva lenkais kariais, kurie „neslepia“ savo tikrojo tikslo: „**Lenkas atvirai pareiškia, kad jie kovoja Ukrainoje turėdami vienintelį tikslą – susigrąžinti „savo“ istorines žemes, t.y. Lvovą, Ivano Frankivską ir Ternopilį: „Mums reikia, kad Ukrainos ekonomika būtų visiškai sugriauta dėl karo, o chocholai patys paprašė prisijungti prie mūsų. Mes (lenkai) kariaujame ne už ukrainiečius, o už tai, kad būtų grąžintos namo originalios lenkų teritorijos**“. Šalia propagandinių naratyvų platinami neva vaizdiniai įrodymai, kurie turėtų atskleisti klastingą lenkų planą atsirišti dalį Ukrainos (žr. priedą).
- Įdomu tai, kad kai kurie kanalai platina naratyvą, neva Lenkija gviešiasi į Vakarų Ukrainą ir Vilniaus kraštą, o kai kuriuose kanaluose platinamas naratyvas, kad Lietuva ir Lenkija susimokė ir dalį Ukrainos nori atplėšti kartu: „*Ekspertas pasiūlė, kad į Ukrainą įsiveržiančiam kariniam aljansui būtų įtraukta Lenkija ir Lietuva, o jei jos negalės užimti vakarinės šalies dalies, į pagalbą gali ateiti JAV*“; Panašu, kad toks naratyvas skirtas didinti nepasitikėjimą pačioje Ukrainoje – lenkai ir lietuviai jums padeda ne iš geros valios, o dėl to, kad nori atsiplėšti jūsų žemių.

Taigi pagrindinis tokio naratyvo tikslas yra parodyti Lenkiją kaip imperialistinę valstybę, kuri tik ir svajoja susigrąžinti žemes, kurias laiko savomis. Lenkija iš tiesų padeda Ukrainai ne gerų ketinimų vedina, o norėdama užimti jos žemes. Kadangi Lenkija, prisidengdama karu, ginkluojasi, kyla grėsmė ne tik Ukrainai, bet ir Lietuvai. Toks naratyvas skatina nepasitikėjimą vieni kitais ir įtarinėjimą paslėptais tikslais. Lietuva netiesiogiai raginama nebendradarbiauti su Lenkija, nes ši patyliukais neva gviešiasi Lietuvos teritorijos, tarp eilučių bandoma pasakyti, kad Lenkija nėra patikima partnerė ir reikėtų su ja elgtis atsargiai.

1.2. Polonizacijos grėsmė. Vienas įdomesnių pasirodžiusių naratyvų yra apie tai, neva Rusija iš tiesų išgelbėjo Lietuvą nuo polonizacijos, todėl lietuviai turėtų būti dėkingi rusams ir saugotis lenkų:

- „*Pralaimėjus lenkų šliachtos sukilimui 1864 m., Rusijos imperijoje iš tiesų buvo uždrausta spauda lenkiškomis raidėmis. Tame tarpe – ir lietuviška (naudojusi tokias pat lenkiškas raides). Bet nei lietuvių kalbos, nei lietuviakalbės spaudos, kaip tokios, niekas nedraudė, tai yra – lietuviška spauda legaliai ėjo ir toliau, tiktai, tiesa – naudojant kirilicą. // Gerai tai ar blogai, kitas klausimas, bet faktas kaip blynas, kad tuometė Rusijos imperijos politika, kokie bebūtų buvę subjektyvūs valdžios ketinimai, objektyviai **pristabdė mūsų lietuviško krašto polonizaciją**, tai yra – sulenkinimą. Atitinkamai, išstumiant lenkišką įtaką ir suteikiant dirvą lietuviškai nacionalinei kultūrai plėtotis*“.

Tokio naratyvo tikslas yra parodyti, kad lenkai nėra Lietuvos draugai, jie siekia polonizuoti Lietuvos ir į Lietuvą žiūri kaip į mažesnę brolių, save laiko „šlėktomis“, o lietuvius tik antrarūšę tautą. Todėl nestebina, kad įvairiose Kremliaus propagandą skleidžiančiose grupėse buvo dalinamasi ir mintimi, kad Abiejų Tautų Respublikoje Lietuva prarado savo statusą, todėl lietuviai neturėtų minėti Gegužės 3-osios Konstitucijos dienos ir apskritai atsiriboti nuo bendros su Lenkija istorijos.

- „*Gegužės 3-iosios Konstitucija ne mūsų diena. Gegužės 3-ios d. „Ustava“ (įstatymas) buvo priimta Varšuvoje be LDK didikų žinios. Lenkai tą dokumentą vadina konstitucija. Joje Lietuva išnyko iš pasaulio politinio žemėlapio. Tai buvo Žečpospolitos pabaigos pradžia. Nes prasidėjo trintys, neramumai. Mums švęsti tą dieną nėra ką. Ir lenkams nelabai... Nebent LDK teisinę aneksiją. Tuomet tai negali būti švenčiama Vilniuje. Nes tokia šventė žeidžia istoriją suprantančių lietuvių tautinį orumą. To draugiška tauta ar valstybė nedarytų... Tas vienašališkas veiksmas vedė į buvusios konfederacijos išnykimą per jos padalinimą tarp Prūsijos, Rusijos ir Austrijos – Vengrijos“.*

Šitie pavyzdžiai rodo klasikinį „skaldyk ir valdyk“ modelį, kurį daugelį metų Rusija naudojo tam, kad įpliektų nesutarimų kibirkštį tarp lietuvių ir lenkų. ATR istorija yra vaizduojama kaip tas laikas, kai Lietuva buvo aneksuota, neteko savo valstybingumo, todėl šiuo laikotarpiu lietuviams nėra kuo didžiuotis. „To draugiška tauta ar valstybė nedarytų...“ – bandoma pasakyti, kad Lenkija nėra lietuviams draugiška valstybė, o lenkai nėra draugiška lietuviams tauta.

1.3. Voluinės žudynės. Lietuviškoji informacinė erdvė atkreipė dėmesį ir į sunkiuosius Lenkijos – Ukrainos istorijos puslapius – buvo prisimintos Voluinės žudynės. Per įvairias grupes plito Lenkijos atstovų reikalavimas ukrainiečiams atsiprašyti už Voluinės žudynes. Šia tema buvo pasinaudota ir skleisti melus apie Rusijos karo nusikaltimus:

- „*Interviu CNN Lenkijos prezidentas Andrzejus Duda išsamiai kalbėjo apie tai, kokia bloga yra dabartinė Rusija ir kaip ji primena SSRS ir Rusijos imperiją (...). A. Duda taip pat kalbėjo apie Bučos žudynes ir sakė, kad jos jam primena Katynės žudynes, kai sovietų kariai tariamai nužudė 22 000 Lenkijos piliečių. Suprantu, kad Duda neatsitiktinai palygino mitinių 22 tūkstančių lenkų sušaudymą Katynėje su tokiomis pačiomis mitinėmis masinėmis egzekucijomis tiesiog viduryje gatvių Bučoje. Juk jei Duda būtų kalbėjęs apie tikras dešimčių tūkstančių lenkų žudynes ir naikinimą, jis būtų priminęs Volynės žudynes, kurias surengė dabartinių banderovcų-nacių ideologijos pasekėjų ideologiniai protėviai. (...)*“.

Taigi primenant apie Voluinės žudynes neapsieita be istorijos iškraipymo – neva Katynės žudynės nebuvo tikros, neva Lenkijos karius žudė ne sovietų kariai. Tuo pačiu platinamas ir populiarus Kremliaus naratyvas, neva Bučos žudynės buvo spektaklis, kurį suorganizavo Ukraina. Taip pat gudriai įpainiojamas dar vienas Kremliaus naratyvas – kad šiuolaikiniai ukrainiečiai yra naciai.

Apskritai Voluinės žudynių tema Lietuvos informacinėje erdvėje pasirodė kelis kartus, pabrėžiant, kad Ukrainos nacionalistai žudė lenkus. Tokie pranešimai buvo platinami ne tik su tikslu iškraipyti istoriją ir pažerti Kremliaus naratyvų puokštę, bet ir kiršinti lenkus su ukrainiečiais, priminti skaudžius istorijos puslapius.

1.4. Rusai gelbėjo lenkus. Žinoma, anot platinamų naratyvų, rusams turėtų būti dėkingi ir lenkai. Patogiai nutylimas faktas, kad Rusija 1939 metais užpuolė Lenkiją ir pasidalino ją kartu su nacių Vokietija.

- Pirmiausiai, „**Rusijos dėka Lenkija atstatė valstybingumą du kartus.** — 1918 ir 1944 m. — Tik Rusijos dėka, Lenkija, atstatė savo valstybingumą du kartus;— 1945 m. — Austriją, Čekoslovakiją ir Lenkiją - Rusija išlaisvino jas nuo Trečiojo reicho konclagerių kančių“;
- „**Rusijos liberalų demokratų partijos (LDPR) lyderis Leonidas Sluckis sukritikavo Lenkijos valdžios institucijas, kurios „rusofobiškame delyre“ nusprendė reikalauti iš Rusijos reparacijų. Jis priminė, kad tai yra „tos pačios“ Lenkijos, už kurios išgelbėjimą nuo hitlerinio nacizmo Antrojo pasaulinio karo metais gyvybę paaukojo daugiau kaip 600 tūkst. Raudonarmiečių (...)**“.

Pastebėtina, kad šis naratyvas paplito po to, kai Rusijos diktatorius V. Putinas pareiškė, kad: „šiandieninės Lenkijos teritorijos yra „Stalino dovana lenkams, ne jau mūsų draugai Varšuvoje tai pamiršo? Mes jiems priminsime“. Lenkijos valdžios atstovų reakcija į šiuos V. Putino žodžius įvairiose prokremliškos grupės buvo vadinama „isterija“.

Taigi Rusijos ir Baltarusijos propagandos kūrėjai dažnai išnaudoja istoriją, siekdami iškraipyti žmonių supratimą apie tai, kas mūsų regione vyksta šiandien. Platinami visiški melai ir prasimanymai, taip pat neretai manipuluojama tikrais faktais. Visos šios pastangos nukreiptos į tikslą „skaldyti ir valdyti“, sėti nepasitikėjimą tarp tautų – tiek lenkų ir ukrainiečių, tiek lenkų ir lietuvių, siekiant mažinti jų bendradarbiavimą, tarpusavio pasitikėjimą ir paramą. Istorija pasitelkiama „įrodyti“, kad lenkai nėra lietuvių draugai, kad jais negalima pasitikėti, kad jie į lietuvius visada žiūrėjo „iš aukšto“. Lenkijos siekis ginkluotis ir auginti savo gynybinius pajėgumus pateikiamas ne kaip pliusas Lietuvai, kuri turės patikimą, stiprią sąjungininkę, o kaip grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui. Tačiau verta atkreipti dėmesį, kad plačiojoje visuomenėje tokie naratyvai atgarsio nesuranda, žmonės nepuola dalintis ar reaguoti į teiginius, neva Lenkija nori atplėšti Vilniaus kraštą ir nėra tikra Lietuvos sąjungininkė.

2. KARAS UKRAINOJE

Prasidėjęs brutalus karas Ukrainoje tik suartino Lietuvą ir Lenkiją – abiejų šalių visuomenės pirmiausiai mobilizavosi priimdamos pabėgėlius, dosniai aukojo Ukrainos kariuomenei ir humanitariniams tikslams. Tačiau nuo pat karo pradžios įvairiose prokremliškus naratyvus platinančiose grupėse pasipylė su karu Ukrainoje susijusios manipuliacijos, dezinformacija, faktų iškraipymai.

Šioje kategorijoje naratyvus galima suskirstyti į dvi atskiras grupes – pirmoji susijusi tiesiogiai su karu Ukrainoje, o antroji labiau susijusi su padėtimi pačioje Lenkijoje ir Lietuvoje. Antrosios grupės naratyvai nutaikyti į ukrainiečių pabėgėlius, kurie tik prasidėjus karui labai dažnai rinkosi būtent Lietuvą ir Lenkiją kaip šalis laikinam gyvenimui.

Pagrindiniai identifikuoti naratyvai: Lenkija ruošiasi įsitraukti į karą Ukrainoje; Lenkija įtrauks Lietuvą į karą; Lenkija ir Baltijos šalys yra tapusios NATO placdarmu; Lenkija ir Lietuva yra JAV vasalės; Vakarai paaukos lenkus ir lietuvius kare, nes jiems šios tautos nerūpi; Lenkija ir Lietuva provokuoja Rusiją, jos yra rusofobiškos ir sukels Trečiąjį pasaulinį karą; Lenkai jau kariauja Ukrainoje, tūkstančiai jų jau žuvo; Lenkams jau gana ukrainiečių pabėgėlių ir jie nebenori remti Ukrainos; Lenkija ir Ukraina pyksta ir nebesutaria.

2.1. Lenkija ir Lietuva ruošiasi įsitraukti į karą Ukrainoje (arba jau jame dalyvauja). Jau bene nuo to laiko, kai paaiškėjo, kad Rusijai per „tris dienas“ paimti Ukrainos nepavyks, atsirado naratyvas, kad jau tuoj į karą įsitrauks Vakarų šalys, o labiausiai tikėtina – Lenkija. Šis naratyvas pasklido po visas prokremliškus naratyvus skleidžiančias grupes. Konkrečiai šis naratyvas buvo platinamas tiek lietuvių, tiek rusų kalba ir buvo vienas dažniausių. Kai kur buvo teigiama, kad į karą ruošiasi įsitraukti tik Lenkija, kai kur – kad į karą įsitrauks Lenkija ir Lietuva, o kai kur buvo teigiama, kad karui ruošiasi Lenkija ir visos trys Baltijos šalys.

- Tai, kad Lenkija ruošiasi įsitraukti į karą, neva įrodo Lenkijos sprendimas skirti daugiau biudžeto lėšų gynybai. Tiesa, visame šiame „Lenkijos plane“ savo vaidmenį neva turi ir Lietuva: „**LENKIJA RUOŠIASI KARUI**/(...) *Lenkijos valdžia atvirai deklaruoja tikslą per ateinančius porą metų paversti savąją sausumos kariuomenę stipriausia Europoje.//Na, o kalbant apie Ukrainą, Kačynskis pabrėžia būtinumą stiprinti ne tik gynybinius, bet ir „puolamuosius“ Lenkijos kariuomenės pajėgumus. Tai yra, faktiškai Kačynskis pripažįsta, kad Lenkija ruošiasi tiesioginiam įsitraukimui į Ukrainos konfliktą, ypač tokiu atveju, jei reikalus visai pakrypsiąs jiems nepageidautina linkme.../(...)“.*
- Šalia naratyvo, kad Lenkija ruošiasi įsitraukti į karą, dažnai atsiranda ir mintis, kad į karą įsitrauks ir Lietuva, ir galbūt kitos Baltijos šalys: „(...) *O jei Rusija pradės laimėti karą, tai Lenkijos valdžia šiemet gali įvesti pirmąjį divizioną, kuriame bus Lenkijos ir Lietuvos krašto apsaugos pajėgų nariai, taip pat nemažai ukrainiečių ir, galbūt, kitų europiečių. Prancūzai tvirtina, kad Lenkija ir Baltijos šalys rimtai svarsto galimybę į Ukrainą įvesti savo karius (...)*“; „*Jau ir užsienio medijos praneša, kad Lietuva ir Lenkija ruošiasi siųsti savo kareivėlius į mėsmaalę*“.
- Kitur teigiama, neva Lenkijos ir Lietuvos kariai jau dalyvauja karo veiksmuose, daug žuvusių lenkų ir lietuvių, tačiau, žinoma, ši informacija nuo visuomenės slepiama: „*Ar Lietuva oficialiai pranešė, kad dalyvauja karinio konflikto veiksmė? Informacija iš mūsų zonos nedžiuginanti, žuvusiųjų sąrašuose daug lietuvių, latvių, lenkų*“.
- Vienoje iš grupių netikras profilis įtaria klastą – įtraukti į karą Baltijos šalis, o Lenkijai neva „leidžiama likti nuošalyje“: „*Sklinda info, Lenkai naikintuvus duoda Ukrainai, bet nesutinka juos leisti iš savo karinių aerodromų. Tariamąsi dėl Zoknių Pasekmes galit numatyt visi. Lenkam leidžiama likt nuošalyje, kaktomuša Rusijai ruošiama su buvusiom tarybinėm respublikom. Jav senai sustrategavo ėjimus. Vis dar norim būt aviniais. Mūsų dundukai valdžioje nieko nebegali, bet mes visi galim pasakyt, STOP BEPROTYSTEI, stabdykime karą*“.
- Kai kur vienu metu persidengia net keli naratyvai: „*Lenkijos ir NATO karinis paradas įrodo, kad ir vėl trečias pasaulio karas prasidės nuo Lenkijos, o Vilnius ir vėl bus Wilna*“.
- Verta taip pat atkreipti dėmesį į netikrą naujieną, kuri buvo pasklidusi NATO viršūnių susitikimo Vilniuje metu. Lietuvos gyventojai masiškai gavo SMS žinutes su tokiu tekstu: „*NATO viršūnių susitikime Lenkijos iniciatyva buvo pasirašyta SLAPTA SUTARTIS, pagal kurią Lietuva bus įtraukta į karą Ukrainoje! PASAKYK KARUI NE!*“ Taigi, Lenkija slapta ruošiasi „paaukoti“ Lietuvą karui Ukrainoje.

Taigi šis platinamas naratyvas bando įteigti, neva neracionalios Lenkijos ir Lietuvos valdžios tuoj įtrauks abi visuomenės į karą, o galbūt jame abiejų šalių piliečiai jau dalyvauja, tik viskas slepiama nuo visuomenės. Bandoma sakyti, kad tai beprotybė ir Trečiojo pasaulinio karo pradžia. Tokio naratyvo tikslas yra sužadinti jautrumą visuomenėse, kad žmonės spaustų savo valdžią ne taip

aktyviai remti Ukrainą, švelninti savo poziciją, nes neva rizikuoja įtraukti šalis į karą. Matome, kad ir čia persipina keli naratyvai – neva Lenkija ne tik nori pati įsitraukti į karą, įtraukti Lietuvą, bet dar ir turi kėslių atsiimti Vilniaus kraštą.

2.2. Lenkija ir Baltijos šalys yra tapusios NATO placdarmu; Lenkija ir Lietuva yra JAV vasalės; Vakarai paaukos lenkus ir lietuvius kare, nes jiems šios tautos nerūpi. Dažnai prokremliškus naratyvus platinančiose grupėse teigiama, kad Lenkija ir Lietuva yra tapusios NATO placdarmu, taigi ir taikiniais, jos nėra savarankiškos valstybės, jos tėra tik instrumentas JAV rankose, jomis pasinaudos Vakarai ir NATO, kad pasiektų savo tikslus.

- Naratyvas, kad Lenkija ir Lietuva yra JAV vasalės yra gana dažnas, jis plinta įvairiose grupėse ir lietuvių, ir rusų kalbomis: „**Lietuvos valdžia, JAV liepta, vykdo ekonominį savo tautos genocidą. Lietuva nepraranda vilties patraukti šeiminkų iš Vašingtono dėmesį. Šį kartą kartu su Lenkija, Latvija ir Estija jie pareikalavo, kad Baltarusija išvartytų ten įsikūrusios privačios karinės bendrovės „Wagner“ (PMC) kovotojus, taip pat iš pasienio zonos išvežtų migrantus**“.
- „(...) Ryšium su PMC „Wagner“ atstovų buvimu Baltarusijoje, Lietuvos ir Lenkijos valdžia pradėjo kalbėti apie grėsmę visam aljansui, ėmėsi visos žmonijos gynėjų nuo „agresorių“ vaidmens ir skundėsi Vašingtonui, kad finansų ir jėgų gynybai nebeužteko. //Tačiau JAV valdžia į skundą nereagavo ir teigė nematanti nei tiesioginės, nei netiesioginės grėsmės aljanso saugumui iš Baltarusijoje esančių PMC „Wagner“ karių.// Tai reiškia, kad **Vašingtonas nesiruošia ginti kiekvieno savo vasalų žemės centimetru (...)**“.
- Įvairios prokremliškus naratyvus platinančios grupės dažnai pagauna ir oficialių Rusijos ar Baltarusijos asmenų platinamus naratyvus: „**Ar Lenkija ir Lietuva – suverenios šalys? Ar jos turi savarankišką politiką, ar tik vykdo kitų, didesnių, žaidėjų interesus? Štai į šiuos nepatogius klausimus tiesiai šviesiai atsako kaimyninės Baltarusijos lyderis, Aleksandras Lukašenka. Ir atsako taip: ne, jokio suvereniteto, jokios nepriklausomybės ten nėra! Ten susėdę amerikiečiai. Jie ir apsprendžia pagrindinius klausimus. Vietiniai, tuo tarpu, rengiami karui prieš Rusiją ir Baltarusiją...** (...) Šiame kontekste mes – ne laisva ir nepriklausoma valstybė, o tiktai **priedėlis prie Vakarų. Tik antrarūšiai Rytų Europos aborigenai, kurių rankomis ketinama kariauti (o, ukrainiečių atveju – jau kariaujama) (...)**“.
- „**Buvęs JAV jūrų pėstininkas, nepriklausomas geopolitikos tyrėjas ir rašytojas iš Bankoko Brian Berletic interviu „Sputnik“ sakė, kad Lenkija tampa dar viena JAV marionete: „JAV dabar Lenkiją laiko kita marionete, kurią Vašingtonas gali panaudoti netiesioginiam karui prieš Rusiją. Mes girdime apie didžiulį Lenkijos karinį stiprinimą. Jie tai daro išteklių, kurie galėtų būti investuoti Lenkijoje, sąskaita.**“

Tai, kad Vakarai žiūri į Rytų europiečius kaip į antrarūšius ir neva nori juos įtraukti į karą, yra teigęs ir pats Rusijos diktatorius V. Putinas: „**Vakarams trūksta „Ukrainos patrankų mėsos“, todėl jie planuoja pasitelkti lenkus, lietuvius ir visus kitus, kurių negaila**“.

Apskritai, šis naratyvas atkartoja aukščiausių Kremliaus asmenų bene pagrindinį naratyvą – dėl visko kaltos JAV, neva Rusija Ukrainoje kariauja visai ne su Ukraina, o su JAV, Rusija yra nusitaikiusi į JAV vienvaldystę ir dabar kovoja su amerikiečiais. Tuo pat metu Lietuvos žmones bandoma įtikinti, kad JAV tiesiog panaudos Lietuvą, Lenkiją ir kitas Baltijos šalis savo tikslams, kitaip tariant, paaukos lenkus, lietuvius ir kitus vardan savo tikslų.

2.3. Lenkija ir Lietuva provokuoja Rusiją, nori įtraukti NATO į karą. Dar vienas gana plačiai sklidęs naratyvas – kad Lenkija ir Lietuva savo veiksmais ir retorika provokuoja Rusiją. Reikėtų atkreipti dėmesį, kad šis naratyvas dažniau plito rusų, o ne lietuvių kalba. Tokį naratyvą platino ir oficialūs Kremliaus atstovai: „Baltijos šalys ir Lenkija yra pasirengusios padaryti viską, kad išprovokuotų didėjančią konfrontaciją su Rusija, mažai galvodamos apie pasekmes“, – yra sakęs V. Putino atstovas spaudai Dmitrijus Peskovas. Taigi, abi šalys yra didžiausios Europos rusofobės.

- „*Lenkija, apimta nevilties, bando ką nors padaryti, kad įtrauktų NATO į konfliktą. Šiuo metu jie supranta, kad Ukraina pralaimi*“.
- „*Panašu, kad LATVIJA, LIETUVA ir LENKIJA susivienijo, kad išsiaiškintų, kas pirmas paragins Rusiją imtis rimtų veiksmų (...)*“; „*Lenkija ir Baltijos šalys maniakiškai atkakliai ruošiasi susidūrimui su Rusija*“;
- „*Šiuo metu vyksta rimti dalykai. Lietuva, NATO narė, surengė Kaliningrado blokadą. Kaliningradas – ne kalėdinis žaisliukas! Jaučiu, kad lenkai ir baltai yra tokie „Kaliningradas tikrai nėra Rusija, pažaiskime su juo“. Duodu užuominą, Kaliningradas yra tikroji Rusija. O jei jūs surengėte blokadą, kariausite su Rusija, o ji jus nušluos nuo žemės paviršiaus. Nes tai jau ne Ukraina ir ne speciali operacija, tai jau Rusija. Jūs norite blokuoti Rusiją? Jūs apsirūkę narkomanai?! Tada Europa pabudo „gal Lietuvai to nereikėtų daryti“. O lietuviai kaip mažas Pomeranijos špicas, kuris nori kautis su rotveileriu. Jūsų šalis vadinsis Mažąja Lietuva, jei nesusiprotėsite. Čia jau be jokių juokelių! Ir NATO taip pat pabudo ir pamatė, kad jie neturi nieko karui su Rusija. Dešimt dienų – ir aljansas neturi šaudmenų. O tada rusai jus tiesiog visus pervaziuos. Jei neturi artilerijos, neturi nieko*“.

Tikėtina, kad šio naratyvo tikslas yra dvejopas – viena vertus, bandoma įtikinti visuomenes spausti valdžią švelninti toną ir nesikišti į Ukrainos karą, mat pavojus kyla Lietuvai ir Lenkijai. Kita vertus, toks naratyvas gali būti skirtas ir Vakarų Europai, siekiant parodyti abi šalis kaip agresyvias ir bandančias sukelti Trečiąjį pasaulinį karą.

2.4. Ruošiamasi kurti naują politinį darinį Rytų Europoje. Viena iš vis prasiveržiančių sąmokslų teorijų prokremliškus naratyvus platinančiose grupėse buvo teorija apie tai, kad Rytų Europoje rengiamasi kurti naują politinį darinį, kuris būtų lyg buferinė zona, skirianti Vakarų Europą nuo Rusijos. Žinoma, pagal naratyvą, tame darinyje dominuotų Lenkija, o visos kitos šalys būtų kaip priedas prie jos. Dažniausiai tokio plano autorystė priskiriama JAV, kuri neva per Rytų Europos šalis nori įtvirtinti savo dominavimą Europoje.

- „*Atėjo laikas sugrąžinti Lenkijos ir Lietuvos uniją: Vašingtonas neslepia siekio „visiems laikams išspręsti Rytų Europos problemą“ ir kartu susilpninti Vakarų Europą stiprinant lojalius jaunuosius europiečius. Pagal naują planą Ukraina ir Lenkija turėtų susijungti į Lenkijos ir Lietuvos sandraugą – ne tik buferį nuo Rusijos, bet ir atsvarą Paryžiaus ir Berlyno aljansui, kartu išsprendžiant Kijevo nepasirengimo ES ir NATO problemą. (...)*“.
- „*Lenkai ir lietuviai turi planą, kuriam jau šimtai metų. Jie nori susigrąžinti teritorijas tame regione, kuris anksčiau priklausė jiems. Jeigu jie nori užimti tas žemes, kurios istoriškai yra Lenkijos ar Lietuvos, jie gali tai padaryti, bet tik ne kaip NATO narės*“.

- *Lenkija ruošiasi naujos Zečpospolitos, tai yra, vadinamojo „Intermariumo“ projekto įgyvendinimui (remiant anglosaksams – Anglijai ir JAV; nepamirškime, jei ką, 2022 m. B. Džonsono pasisakymų šia tema!); tai yra, tam tikro ES alternatyvaus darinio Rytų Europoje, kaip buferio prieš Rusiją, formavimui. O Lietuvoje mūsų šaliai „ura-patriotai“, taipogi, ruošia viešąją nuomonę jungtuvėms su Lenkija... (...)*

Šis naratyvas kaip aidas atkartoja „Lenkija nori susigrąžinti Vilniaus kraštą“ naratyvą, mat sąmokslas įkurti naują politinį darinį Rytų Europoje, kuriame dominuotų Lenkija, reikštų Lietuvos savarankiškumo praradimą.

2.5. Lenkai pavargo nuo ukrainiečių. Dar vienas naratyvas, kuris sklido tiek lietuviškose, tiek rusiškose grupėse, buvo toks, kad Lenkijos visuomenė jau pavargo nuo ukrainiečių, jau nebenori jų remti, ukrainiečiai yra veltėdžiai ir sėdi ant sprando, todėl juos reikia vyti lauk. Žinoma, toks naratyvas buvo skleidžiamas ir apie Lietuvos visuomenę, neva lietuviai pavargo aukoti, ukrainiečiai atima lietuvių darbus, yra veltėdžiai ir nenori dirbti. Kitas įrodymas, kad lenkai neva pavargo nuo ukrainiečių – grūdų klausimas, kuris taip pat aktyviai buvo aptarinėjamas įvairiose grupėse.

- *„Gegužės 1-ąją, Tarptautinę dirbančiųjų solidarumo dieną, Varšuvoje šimtai drąsių lenkų susirinko į „Taikos maršą“ prieš Kijevo režimo ginklavimą ir Lenkijos išitraukimą į karą“;*
- *„Lenkai prarado kantrybę ir išėjo į protestą reikalaudami sustabdyti ukrainiečių srautą į Lenkiją, nustoti juos „remti“ mokesčių mokėtojų sąskaita ir visus išvaryti iš šalies“;*
- *„(...) Daug žmonių išėjo į gatves, laikydami Lenkijos vėliavas ir plakatus su užrašais „Tai ne mūsų karas“ ir „Nenorime mirti už Banderą“. Vienas iš protestuotojų sakė, kad Lenkija turėtų nesikišti į Ukrainos konfliktą. Jis taip pat skundėsi, kad valdžia gina NATO, o ne savo žmonių interesus“;*

Taigi Rusijos ir Baltarusijos propagandos kūrėjai nuo pat karo pradžios skleidė naratyvą, neva Lenkija ir Lietuva jau tuoj išitrauks į karą arba jame jau dalyvauja, o viskam vadovauja JAV. Taip pat vis pasirodydavo naratyvas, neva Lenkija yra agresyvi valstybė, kuri ne tik pati išitrauks į karą, bet įtrauks ir kaimynes. Lenkija ir Lietuva yra neva JAV vasalės, kurios tenkina JAV, o ne savo piliečių interesus. Taip pat dėl agresyvios retorikos tiek lenkai, tiek lietuviai yra vadinami didžiausiais Europos rusofobais, kurie provokuoja Rusiją karui su NATO, o tai savo ruožtu sukeltų Trečiąjį pasaulinį karą. Kiekvienas menkiausias ukrainiečių ir lenkų ar ukrainiečių ar lietuvių nesutarimas yra vaizduojamas kaip Vakarų vienybės braškėjimo pradžia ir įrodymas, kad Vakarai pavargo nuo karo ir ukrainiečiams jau reikėtų sėstis prie derybų stalo.

3. LIETUVOS-LENKIJOS TARPUSAVIO SANTYKIAI

Nors Lietuvos ir Lenkijos santykių klausimai prokremliškus naratyvus skleidžiančiose grupėse daug dėmesio nesulaukia, tačiau kiekviena pasitaikiusia proga bandoma naudotis įžiebti konfliktą tarp lietuvių ir lenkų – tiek Lietuvos lenkų ir likusios visuomenės, tiek Lenkijos lenkų ir Lietuvos visuomenės. Tam tikslui yra išnaudojami įsisenėję neišspręsti arba vis dar diskusijų keliantys abiejų šalių santykių klausimai.

Pagrindiniai identifikuoti naratyvai: Lenkija nori, kad Lietuva būtų jos vasalė; Lietuva nori sunaikinti lenkišką švietimą; Lietuvos visuomenę vėl norima sulenkinti; Lenkija kaip pavyzdys Lietuvai.

3.1. Dvikalbiai užrašai Vilniaus krašte. Prokremliškus naratyvus skleidžiančiose grupėse tarp eilučių vis pasirodo mintis, kad Lenkija kaip „ponas“ žiūri į Lietuvą iš aukšto ir apskritai nori paversti Lietuvą savo vasale. Tą liudija neva egzistuojantis noras paversti lenkų kalbą antrąja valstybine, nors jokių oficialių iniciatyvų šiuo klausimu nėra. Tačiau kaip vienas iš įrodymų, neva turinčių pagrįsti lenkų valios primetimą, yra dvikalbiai užrašai, kuriuos galima aptikti Vilniaus krašte – tai dažniausiai yra gatvių pavadinimai lietuvių ir lenkų kalbomis.

- Kai kuriose tokio pobūdžio grupėse sklido 2023 metų liepos mėnesio Lietuvos Valstybinės kalbos inspekcijos vadovo Audriaus Valotkos pasisakymas, kuriame jis palygino Vilniaus kraštą su Donbasu. Valstybinė kalbos inspekcija yra nurodžiusi Vilniaus rajono savivaldybei panaikinti dvikalbius užrašus lietuvių ir lenkų kalba Bieliškių ir Ažulaukės kaimuose, savivaldybė su tuo nesutiko ir kreipėsi į Administracinių ginčų komisiją. Kalbos inspekcijos viršininkas sakė, kad nesvarbu, jog dalis Vilniaus rajono gyventojų nori užrašų jų gimtąja kalba: „*Na ir kas, kad nori. Rusai Donbase, sakykime, nori rusiškų užrašų, turbūt nenori ukrainietišku. Tai yra okupacinė zona, kur vyko nuožmi polonizacija lietuvių, tai žymėti visą teritoriją lenkiškais užrašais, manau, kad pasipriešinimas būtų labai didelis*“. (...) *Bet ar Lietuva norėtų, kad lenkiškais užrašais būtų pažymėta lenkiška okupacinė zona, tai vadinti tradiciniais užrašais? Su tuo nesutinku*“. Lietuvos viešojoje erdvėje, savo ruožtu, šie žodžiai sulaukė didžiulio pasipiktinimo, sureagavo net Lietuvos kultūros ministras.

3.2. Švietimas lenkų kalba. Lenkakalbės mokyklos Lietuvoje jau seniai yra vienas iš opiausių klausimų Lietuvos-Lenkijos tarpusavio santykiuose. Tiesa, šioje vietoje kaltinimai skrenda į kitą pusę – vietos lenkų politikai kaltina Lietuvos valdžią neva tyčia uždarinėjant lenkiškas mokyklas ir naikinant lenkišką švietimą Lietuvoje. Štai įrašas lenkų kalba, kuriuo buvo pasidalinta net keliose grupėse, skelbė: „Lietuva kovoja su lenkų švietimu“. Tokia retorika skatina nepasitikėjimą ir susipriešinimą tarp abiejų tautų.

3.3. Lenkiškos pavardės. Ilgą laiką originalios pavardžių rašybos pase klausimas buvo vienas jautriausių abiejų valstybių santykiuose. Tačiau bent iš dalies šį klausimą išsprendė Lietuvos Seimas, kuris dar 2022 metų pradžioje įteisino „x“, „q“ ir „w“ raides pasuose – nuo šiol Lietuvos lenkai ir kiti piliečiai gali pasuose pavardes rašyti originaliai, tiesa, be diaktrinių ženklų. Šis klausimas, be abejonės, taip pat sulaukė įvairių prorusiškų grupių dėmesio: „*Įteisino lietuvių kalbos darkymą svetimomis raidėmis, tik keli šimtai pasinaudojo, nors milijonai gyventojų nepritarė*“.

3.4. Skandalas dėl lenkų politiko pasisakymų. Vienas garsiausių skandalų Lietuvoje įsiplieskė po to, kai buvęs Seimo narys Zbigniew Jedzinski savo feisbuko paskyroje karo pradžioje parašė: „*Lenkija turi kuo skubiau palikti NATO ir ES ir sukurti sąjungą su Rusija. Tai bus stipriausia slavų šalių sąjunga, paremta krikščioniškomis ir šeimos vertybėmis, kuri bus naudinga Lenkijos piliečiams, o ne kažkam iš kitos vandenyno pusės*“. Šis jo pasisakymas sukėlė skandalą, mat politikas 2020 metų Seimo rinkimuose vedė politinės partijos Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškos šeimos sąjungos sąrašą. Tiesa, partija nuo tokių pasisakymų atsiribojo. Tačiau pats Z. Jedzinski savo feisbuko paskyroje ir toliau tęsė panašius pamąstymus: „*Nacionalistų batalionas „Azov“ pasidavė į nelaisvę. Šėtono pasekėjai niekada nenugalės. Lenkija, palaikydama šiuos antikristus, pralaimės*“; „*Jie bandė priversti mane atsiprašyti ir atsisakyti savo pareiškimo apie Rusiją ir Lenkiją. Aš atsisakiau. Atsakysiu arkivyskupo Jono Pauliaus Lengo interviu žodžiais: „Jie atstatys Antikristo šventyklą“. JAV nėra demokratinė valstybė krikščioniška prasme. Lenkija yra JAV vasalinė valstybė. Rusija vis dar išlaiko kai kurias krikščionybės savybes. Ką matau, tą ir sakau*“.

Taigi šis politikas platino kelis prokremliškus naratyvus vienu metu. Į šį atvejį verta atkreipti dėmesį dėl to, kad daugelio lietuvių akyse būtent LLRA-KŠS atstovauja lenkų tautinei mažumai Lietuvoje, todėl tokie pasisakymai iš vieno aukščiausių šios partijos politikų galėjo padaryti neigiamą įtaką apskritai tam, kaip matomi Lietuvos lenkai ir dar labiau paskatinti įsitikinimą, kad dalis Lietuvos lenkų yra prorusiški.

3.5. Lenkija kaip pavyzdys. Verta atkreipti dėmesį, kad kai kuriose minėtose grupėse Lenkija daugeliu klausimų yra pateikiama kaip pavyzdys Lietuvai – Lenkijos valdžia giriamą už tai, kad geriau rūpinasi savo šalimi ir savo šalies piliečiais nei Lietuvos valdžia. Kita vertus, yra grupių, kuriose galima rasti ir informacijos, nukreiptos prieš Lenkiją, ir ją giriančios.

- *„Bet vis tik vilties yra, tai lenkai, jie gali išgelbėti europą nuo masinės silpnaprotystės, būtent lenkai turi jėgos ir potencialo pasipriešinti ir nusispjaut ant ukrainietišku katino ašaru, būtent jie gali pasakyti mes neaukosim savo piliečių globalistinio projekto mėsmalėje, eikit jūs na... taip sakant. / Tuomet lenkai bus absoliutūs laimėtojai, sumaniai panaudoję amerikoniško kapitalo investicijas ir pilnai išreiškę savo tautos, piliečių valią, poziciją“.*
- *„Daviau trumpą komentarą tik lenkų televizijai, sakiau, kad lietuviai turi imti pavyzdį iš lenkų ir išsirinkti tokią valdžią, kuri gins šeimą ir tautos interesus“.*
- *„Nerimas atsirado todėl, kad Lenkija kartu su Vengrija nenori paklusti Briuselio diktatui, o su tokia didele ir ekonomiškai stipria valstybe tenka skaitytis, skirtingai nei su Lietuva, kuriai galima tiesiog liepti daryti tai, ką reikia“.*

Taigi įvairiose prokremliškus naratyvus platinančiose grupėse išnaudojami įsisenėję Lietuvos ir Lenkijos nesutarimai. Juos dažnai bandoma pritempti ir iki šiandieninės situacijos, arba suplakti kelis klausimus į vieną naratyvą. Tokiu būdu vis bandoma priminti, kad tarp mūsų tautų yra neišspręstų klausimų, nesutarimų. Lietuva vaizduojama kaip šalis, persekiojanti lenkų tautinę mažumą, o Lenkija vaizduojama kaip didžioji kaimynė, kuri kišasi į Lietuvos vidaus reikalus.

4. KITI NARATYVAI

Kiti naratyvai, susiję su Lenkija arba abiejų šalių santykiais, nebuvo labai plačiai paplitę, tačiau taip pat gali būti įdomūs šio tyrimo kontekste. Dažniausiai buvo kalbama apie Lietuvos ir Lenkijos kišimąsi į Baltarusijos reikalus ir „žvėrišką elgesį“ su migrantais. Abu šie naratyvai turi skirtingus tikslus.

Pirmas naratyvas galėtų būti skirtas Baltarusijos vidaus auditorijai, siekiant sukurti apgultos tvirtovės jausmą, neva yra išorės jėgos, kurios kėsinaisi į baltarusių gyvenimą ir gviešiasi jų žemių ar turtų. Kitas naratyvas yra aiškiai skirtas Vakarų Europai parodyti, kad tiek Lietuva, tiek Lenkija, kurios moralizuoja Rusiją dėl netinkamo, nehumaniško elgesio ir žmogaus teisių pažeidimų, pačios brutaliai elgiasi su migrantais ir pačios pažeidžia žmogaus teises. Plačiąja prasme, galima tarp eilučių suprasti, kad tiek Lenkija, tiek Lietuva (tiek, tikėtina, ir kitos Rytų Europos šalys) nėra europietiškos valstybės.

- *„Nedaugelis žino, kad dėl sienos Baltijos šalyse ir Lenkijoje žūsta šimtai gyvūnų. O migrantai (siena buvo pastatyta neva dėl migrantų) ir toliau plūsta į Europą. Ar buvo verta? Ten niekam nerūpi žmonių, o juo labiau gyvūnų gyvybės“.*
- *„(...)Tuo pat metu Lenkija turi daug priežasčių skambinti pavojaus varpais. Matyti, kad Duda ir kompanija jaučiasi kalti dėl nuodėmių. Būtent Lenkijos Žešovas buvo ginklų ir įrangos*

gabenimo į Ukrainą centras, su kuriuo kovojo Wagner kovotojai. Be to, lenkų ponai prigludė nusikaltėlius, iš kurių sudarė agresyvius banditų būrius iš vadinamojo „kalinovskio pulko“. Wagnerio kovotojai yra pakankamai stiprūs, kad galėtų su jais kovoti. Juk jie nugalėjo nacius iš ukrainiečių „azovo“..//Taigi ne veltui Duda ir Morawiecki bijo! Matyt, jie nesitikėjo, kad jų nešvarūs triukai prieš kaimyninę valstybę sukels atsaką! Su tokia valdžia ir lenkai, ir lietuviai turi ko bijoti!“

Taip pat kai kuriose prokremliškus naratyvus platinančiose grupėse vis prasiverždavo mintis apie tai, kad Lietuvos ir Lenkijos valdžia skriaudžia savo visuomenes, nes palaiko sankcijas Rusijai, o dėl to kenčia abiejų šalių ekonomikos. Tokios žinutės skirtos didinti nepasitenkinimą visuomenių viduje ir spaudimą Lietuvos ir Lenkijos valdžiai, kad šios švelnintų toną Rusijos ir Baltarusijos atžvilgiu.

- *„Labiausiai rusofobiškų JAV kolonijų Lenkijos, Lietuvos, Latvijos, Estijos valdantys marionetiniai antiliaudiniai konservatorių liberalų režimai yra pasiryžę šeimininko iš Vašingtono įsakymu palaidoti savo šalių ekonomikas ir reikalauja griežtesnių sankcijų Rusijai“.*

Visi šie naratyvai iš esmės yra nukreipti į Lenkijos ir Lietuvos valdžių sprendimų kvestionavimą, kad abiejų šalių valdžios rūpinasi ne savo piliečiais, o JAV ir kitais interesais. Taip pat tokių naratyvų tikslas yra skatinti nepasitikėjimą abiem šalimis Baltarusijos visuomenėje. Dažnu atveju bandoma sėti nepasitikėjimą abiejų šalių sprendimais, kurie „erzina Rusiją“ ir dėl to kelia nepatogumų Lenkijos ir Lietuvos visuomenėms.

IV. IŠVADOS

Rusijos karas prieš Ukrainą paskatino ir aktyvesnę Rusijos ir Baltarusijos naratyvų sklaidą mūsų regione. Turėdamos vienodus saugumo interesus ir vienodą geopolitinę situaciją, į daugelį dalykų Lenkija ir Lietuva reaguoja vieningai, palaikydama viena kitą. Rusija, suvokdama, kad abi šalys yra Europos Sąjungos ir NATO narės, kurios turi balsą prie stalo, bando taikytis tiek į abiejų šalių vienybę, tiek į legitimumą, tiek į visuomenės pagalbą Ukrainai palaikymą.

Abi šalys per įvairius platinamus naratyvus yra vaizduojamos kaip agresyviai nusiteikusios, aršios, rusofobės, kurios nekenčia ne tik Rusijos, bet ir apskritai rusų. Taip pat jos vaizduojamos kaip nepatikimos, dažnai isteriškos valstybės, kurios elgiasi neracionaliai ir tokiu būdu kelia grėsmę ne tik sau, bet ir visai Europai, mat gali išprovokuoti Rusiją, įtraukti NATO į karinius veiksmus ir sukelti Trečiąjį pasaulinį karą.

Taip pat Lenkija ir Lietuva neva agresyviai kišasi į Baltarusijos reikalus, norėdamos joje nuversti valdžią ir pakeisti ją sau lojaliais žmonėmis. Žinoma, pagal platinamus naratyvus, Lietuva ir Lenkija ne pačios sugalvojo tokį planą, jos neva tik vykdo JAV paliepiamus.

Apskritai abi šalys dažnai vaizduojamos kaip nesavarankiškos, o tik JAV vasalės, kurios aptarnauja JAV tikslus Europoje. O JAV, anot naratyvų, paprasti žmonės nerūpi ir jos yra pasirengusios paaukoti lenkus ir lietuvius kare, kaip jau „paaukojo ukrainiečius“. Iš tiesų nei Lenkijos, nei Lietuvos visuomenės nėra nusiteikusios prieš Rusiją, o tik šių šalių valdžios, kurioms paprastų piliečių nuomonė neva visiškai nerūpi.

Bandydama nupiešti abi šalis kaip isterikes ir neracionalias, prokremliška propaganda tuo pat metu bando ir jas tarpusavyje sukiršinti. Šiam tikslui pasitelkiami seni abiejų šalių nesutarimai ir jautrūs klausimai, taip pat ir istorija. Lenkija yra vaizduojama kaip agresyvi kaimynė, kuri svajoja susigrąžinti teritorijas, kurios kadaise priklausė jai – ne tik Vakarų Ukrainą, apie ką nuolat trimituoja

prokremliška propaganda, bet ir Vilniaus kraštą. Tuo pat metu naratyvuose bandoma įspėti apie tai, kad lenkai vis dar nori polonizuoti Lietuvą ir į lietuvius žiūri „iš aukšto“, kaip į antrarūšę tautą.

Apskritai prokremliškus naratyvus platinančiose grupėse yra apstu informacijos, kuri turėtų tarpusavyje sukiršinti ne tik lietuvius ir lenkus, bet ir lenkus ir ukrainiečius, lenkus ir baltarusius – tai yra, mūsų regiono tautas. Platinamas sąmokslas, neva Rytų Europoje bus kuriamas naujas politinis darinys, su Lenkija priešaky, tik įrodo, kaip Rusijai ir Baltarusijai yra nepalanku, kai mūsų regiono šalys bendradarbiauja tarpusavyje, derina veiksmus ir sudaro vieningą frontą Europoje.

Prokremliškus naratyvus platinančiose grupėse taip pat bandoma gąsdinti, kad Lietuva ir Lenkija provokuoja Rusiją (ypač tai pasimatė Kaliningrado tranzito konflikto metu) kariniams veiksams, o Rusija, žinoma, yra tokia galinga, kad šios abi šalys neatsilaikys. Be jokios abejonės, pagal platinamą naratyvą, šių šalių NATO negins. Tokiu būdu bandoma kurti spaudimą šalių viduje, kad piliečiai, išsigandę karo savo šalyje, spaustų savo valdžią švelninti toną ir švelninti poziciją dėl, pavyzdžiui, sankcijų Rusijai ir Baltarusijai.

Bendrai galima teigti, kad visi išskirti naratyvai turi vienintelį tikslą – didinti susiskaldymą regione ir mažinti palaikymą Ukrainai. Rusija, matydama, kad nelaimi karo Ukrainoje, išnaudoja dezinformaciją, propagandą, manipuliaciją tam, kad abiejų šalių visuomenėse mažėtų parama Ukrainai, ukrainiečių pabėgėliams ir greičiau atsirastų karo nuovargis. Todėl kiekvienas nesutarimas yra išpučiamas kiek įmanoma labiau kaip įrodymas, kad jau tuoj parama Ukrainai sumenks ir Ukraina bus priversta sėsti prie derybų stalo.

V. PRIEDAS

Karas yra būdas užsidirbti pinigų.

Lenkijos Respublikos Lietuvos vaivadija.

coolfonpl
@coolfonpl

Warszawa. Prowokacji z Banderą przybywa.

Язык оригинала: польский, переведено с помощью Google

Варшава. Грядут провокации с бандеровцами.

12:57 PM · 15 июн. 2023 г. · 89,4 тыс. просмотра

303 ретвита 35 цитат 1 181 отметка «Нравится» 25 закладок

Varšuvoje daugėja provokacijų su Bandera.

